

«Эврика» мелдеш сабагы

Ар бири 8 окуучудан турган 2 команда түзүлөт. (8-9-10-11-класстар)

1. 1-команда «Жарык» деп аталат, 2-команда «Үн» деп аталат.
2. Оюндун аягында командалар өздөрүнүн командасынын аталышын ыр түрүндө чечмелеши керек.
3. Ар бир команданын эмблемасы болот.
4. Ар бир команда өздөрүнүн номерлерин аткарып жатканда команданын аталышына туура келген үн жана жарык эффекттери менен коштоп турушат.
5. «Үн» командасы саламдашып чыкканда, ар кандай куралдар (кашык, хрусталь идиш, чыны, комуз, шыңгырак ж.б) менен музыкалык номер аткарышат
6. «Жарык» командасы чыкканда жарыктын ар кандай булактары менен куралданып чыгышат (шам, керосин чырак, күндүз жарык берүүчү лампа).

Мугалим: Саламатсыздарбы урматтуу окуучулар жана мугалимдер!

Илим, техника жана өндүрүш жумалыгына карата бүгүн физика сабагы боюнча «Эврика» деп аталган мелдеш сабагын баштоого уруксат этиңиздер.

Таап чыгып түртүү күчүн,

Суюктук менен газдардын.

«Эврика!»- деп чуркап чыгып жар салган,

Таап берсең сен таяныч чекитин,

Жерди дагы жылдырар эле өз огуңан.

Бул кайсы окумуштуу жөнүндө сөз болуп жатат?

Анда эмесе, бул жакка, бүгүнкү беттешүүчү «Жарык», жана «Үн»

командаларын чакырабыз. (Командалар бири – биринин маңдайына катарга турушат)

Мугалим: Силердин эмблемаңар (командалар өздөрүнүн эмблемаларын доскага илишет жана ошондой эмблеманы ар бири тагынышат)

Мугалим: Силердин девизиңер.

«Жарык» командасы: «Билимдүүгө – дүйнө жарык»

«Үн» командасы: «Айтылган сөз - атылган ок»

Мугалим: Силердин саламдашууңар.

«Үн» командасы:

1-окуучу: Салт боюнчасалам айтам жалпыңарга,

Улуу, кичүү жана дагы атаандашка.

Тынбай окуп, жан дүйнөнү өзгөртүп,

Чын дилимден кызмат өтөйм калкыма.

Жалпы: Физиканы тынбай окуп келебиз,

Үн толкунун биз силерге жиберибиз.

Суроо-жоопто билимдерди сынашып,

Бул мелдеште атаандашты жеңибиз!

«Жарык» командасы:

1-окуучу: Билимдүү ,жакшы баламын,
Кабыл ал айткан саламым.
«Жарк» этип жанып жарыктай,
Билимдин кенин казамын.

Жалпы: Командалар чогулушуп,
Суроо-жооп салабыз.
Ким жеңсе бул мелдеште,
Дос боюнча калабыз.

Мугалим: Анда эмесе,азыр командалардан бирден окуучу чыгып атаандашына бирден суроо беришет. Суроону талкуулаганга бардык команда мүчөлөрү катышат, бир эле окуучу жооп берет. Ойлонууга 1 мин убакыт берилет. Калыстар тобу жооптун тактыгын,тездигине тууралыгына карап 3 упайлык система менен баалашат.

«Үн» командасы: Эгер дүйнөлүк океандагы муздар кандайдыр бир себептер менен ээрип кетсе андагы суулар материктерди каптап кете алат беле. (Жок. Муздун салмагы ал ээригенде пайда болгон суунун массасына барабар. Ушундан улам нерсенин сүзүү закону боюнча суюктукка матырылган муздун кесегинин көлөмүндөй болгон суунун салмагына барабар.Ошондуктан , эгерде сүзүп жүргөн муздар ээрисе дагы Дүйнөлүк океандардын деңгээли өзгөрбөйт)

«Жарык» командасы: Эгерде: бөлмөгө музду алып кирип аны кебез менен жаап койсок ,анын ээрүүсү тездейби? (жок. Кебездин жылуулук өткөрүмдүүлүгү начар болгондуктан сырттагы жылуулукту киргизбей муздун ээрүүсүн жайлатат.)

Мугалим: Биздин мелдешибиздин кийинки этабы . «Тажрыйбалар дүйнөсү» деп аталат.

(Ар бир команда бирден тажрыйба даярдап келишет,атаандаштарына аны жасап ,түшүндүрүп берүүсүн сунуш кылышат).

«Үн» командасы: «Темир зымдагы шар»

Силердин алдыңардагы столдун үстүндөүйлөнгөн шар,темир зым жана чаптагыч турат . Темир зымды шарды жарбай туруп,шарга киргизип бергиле. Жообун түшүндүрүп бергиле.

«Жарык» командасы: Силердин алдыңардагы столдун үстүндө эки стакан,кичине шам,сууга нымдалган бир нече кагаз шакекчелери жана ширенке турат. Бирстакандын жардамы менен экинчи стаканды көтөргүлө ,жообун түшүндүргүлө.

Мугалим:Эмки кезекте капитандар билим жагынан күч сынашат. Силер төрттөн суроого жооп бересиңер. (Аларга карточкаларга жазылган суроолор берилет.

Капитандар кезеги менен жооп беришет. Ар бир туура жоопко 3 упай коюлат)

«Үн » команданын капитанына:

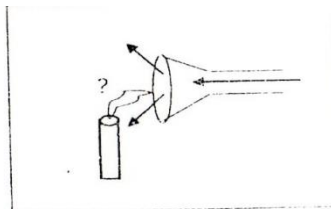
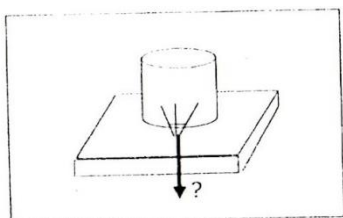
1. Кандайдыр бир нерсенин массасы нөлгө барабар болобу?(жок.жаратылышта бардык нерселер массага ээ)
- 2.Бир бөлүк кант сууда эритилди. Канттын молекулаларынын массасы өзгөрдүбү? (жок.кантта молекуланын саны канча болсо сууда ээригенде да ошончо болот)
- 3.Таш тик өйдө ыргытылган. Бул учурда энергиянын кандай айлануулары жүрөт? (потенциалдык энергиясы жогорулайт,кинетикалык энергия төмөндөйт,анткени жердеги нерселердин потенциалдык энергиясы нөлгө барабар болот)

4. Эмне үчүн газды ачык идишке сактоого болбойт? (анткени газ кеңейип кетүү касиетине ээ)

«Жарык» команданын капитанына:

1. Эмне үчүн өрдөктөр катуу суук болгондо сууга жөнөшөт? (Катуу суукта суунун температурасы айлана-чөйрөдөгү абанын температурасынан бир топ жогору, ошондуктан суудагы канаттуулар абадагыга караганда сууда азыраак үшүйт)
 2. Бирдей эки жабык идиштердеги газдын массасы бирдей. Бул идиштердин бирөө жылуу жерде, экинчиси муздак жерде жайланышкан. Идиштердин кайсынысындагы газдын басымы чоң? Эмне үчүн? (жылуу жерде турган идиштин басымы чоң, анткени газдын басымы температурадан көз каранды)
 3. Катуу нерселердин диффузия кубулушун кандай жол менен тездетүүгө болот? (сырттан жылуулук берип б.а температурасын жогорулатып)
 4. Эмне үчүн жол тайгак болгондо кум себишет? (сүрүлүүнү көбөйтүүчүн)
- Мугалим: Андан кийинки этап – «Суроолуу сүрөттөр» деп аталган үй тапшырма. (Ар бир команда кийинки командага сүрөттөгү суроолорду беришет)

«Үн» командасынын сүрөтү «Жарык» командасынын сүрөтү

(Молекулалардын тартылышуусунан куймалар бири-бирине жабышып калышат)

(Басымдын төмөндөшү шамдын жарынын тартар)

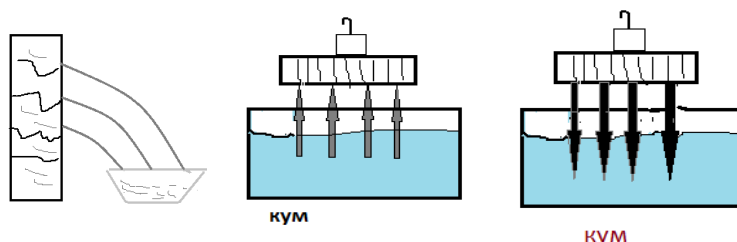
Мугалим: Азыр ар бир команданын ой жүгүртүүсүнүн тездигин текшеребиз. (Ар бир командага Кыргызстандагы жерлердин аттары жазылган карточка берилет). Ар бир карточкалардагы шаарлардын аттарынын баш тамгаларын гана окуганда 7-класста белгилүү болгон куралдын аты келип чыга тургандай тартипте карточкаларды жайгаштыруу керек.

«Үн» командасы үчүн жерлердин аталыштары: Сузак, Ат-Башы, Майлуу-Суу, Сары-Таш, Араван. (Масса)

«Жарык» командасы үчүн жерлердин аталыштары: Ысык-Ата, Милак, Баткен, Ак-Туз, Соң-Көл. (Басым)

Мугалим: Азыр ар бир командага катасы бар сүрөттөр берилет. Командалар бир минутанын ичинде сүрөттөгү бардык каталарды таап түшүндүрүп беришет.

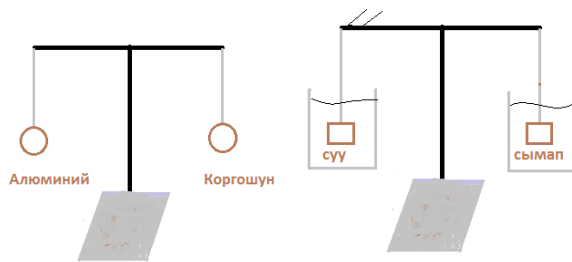
«Үн» командасына:

кум

кум

«Жарык» командасына:

Мугалим: Азыркы кезек крассворддорду чечүүгөтөбүз. (ар бир командага ак баракка түзүлгөн крассворд берилет. Алар 2 минутанын ичинде толтуруп, доскага илиши керек).

«Үн» командасы үчүн крассворд :

1. Силер окуп бүткөн математиканын бөлүмү.
2. Таза үн чыгаруучу курал.
3. Жыштыгы 20000 Гц тен жогору болгон үн.
4. Узундуктун кошумча бирдиги.
5. Заряддалган бөлүкчөлөрдүн иреттелген кыймылы.
6. Заряддалган атом.
7. Заряддын бирдиги.
8. Асман телолору жөнүндө окуп үйрөтүүчү илим.

«Жарык» командасы үчүн крассворд :

1. Каршылыктын бирдиги.
2. Оптикалык куралдардын катарына кирүүчү тетик.
3. Айдын көлөкөсүнүн күндүн бетин жаап калышы.
4. Нерсенин ылдамдыкты сактоо кубулушу.
5. Физикада окулуучу биринчи бөлүм.
6. Электр энергиясынын булагы.

Мугалим: Крассворддогу тигинен жазылган биринчи суроого көңүл бургула.

«Үн» командасына суроо: Акустика деген эмне? (Үн жөнүндө окутуп үйрөтүүчү физиканын бөлүмү).

«Жарык» командасына суроо: Оптика деген эмне? (Жарыктын касиеттери жөнүндө окутуп үйрөтүүчү илим).

Мугалим: Азыр ар бир команда тез жооп беришет (разминка)

Разминка

1. Ток күчүн өлчөгөн курал? (Амперметр)
2. Атомдун кыргызчасы? (Бөлүнбөс)
3. Ньютондун биринчи закону? (Инерция)
4. Китептин сырты (Мукаба)
5. Күчтүн бирдиги? (Ньютон)
6. $7*7=?$
7. Фотон деген эмне? (Бөлүкчө)
8. Асманда бар жерде жок, сенде бар менде жок? (с)
 1. Агуучулук касиетке ээ? (Суу)
 2. Буттун алды? (Таман)
 3. Заряддын айланасындагы талаа? (эл. талаасы)
 4. $23+33=?$
 5. Жумуштун бирдиги? (Дж)
 6. Апаңдын апасы сага ким? (таэне)
 7. Тамдын түбү? (фундамент)
 8. Төө куш өзүн кушмун дейби? (сүйлөбөйт)

Макал-лакаптар

1. Мокко бычак кол кесет, кургак кашык ооз кесет
2. Акылдуунун сөзү кыска, айта салса нуска
3. Иштетилген темир жалтырай, иштетилбеген темир дат басат
4. Сыр аяктын сыры кетсе да, сыны кетпейт
5. Сүрө берсең темир да жешилет
6. Майланган эшик чыйкылдабайт
7. Акылдуу отту карайт, акмак казанды карайт
8. Алма сабагынан алыс түшпөт
9. Алтын акпайт, күмүш күйбөйт
10. Аракети көп, берекети жок
11. Бир кумалак бир карын майды чиритет
12. Бөксө чайнек кату кайнайт
13. Темирди кызуусунда сок
14. Жел жүрбөсө чөптүн башы кыймылдабайт

Мугалим: Мына ошентип, биздин мелдеш сабагыбыз аягына чыкты.

Бир нече минуттан соң калыстар тобу бизге кайсы команда тапкыч экендигин аныктап беришет. Балдар биз жаратылыш жөнүндөгү эң кызыктуу илим болуп эсептелген физиканын бир аз гана барактарын барактадык. Ал эми силер өзүңөр калган барактарын ачсаңар эң кызыктуу кубулуштар менен таанышасыңар. Бул илимди окуп үйрөнүүгө карата силерге ак жол жана ийгилик каалайм!
Сөз кезегин калыстар тобуна беребиз.

